

Näkökulmia luvun 2 tehtäviin ja kuviin

1. Minkäläisten lähteiden ja löytöjen avulla saadaan tietoa rautakaudesta?

- Aikakaudelta on löytynyt paljon asuinpaikkoja, kalmistoja sekä esineistöä. Lisääntyneet asuinpaikat ja kalmistot kertovat väestönkasvusta.
- Hautaustavat kertovat rituaaleista, ja niistä löytyneet esineet kertovat muun muassa aikakauden pukeutumisesta ja aseista. Pääosa löydetystä rautakauden esineistöstä on peräisin haudoista.
- Löytyneet tuontiesineet osoittavat kauppasuhteita.
- Aikakaudelta on löydetty paljon koruja ja koriste-esineitä, myös kultakoruja. Ne kaikki kertovat vauraudesta ja edistyneestä tekniikasta.
- Asuinpaikoilta löytyneet luut ja kasvijätteet kertovat ruokailutottumuksista.
- Metsäalueilta löytyneet nuolenkärjet ja haudat kertovat metsästyskulttuurista.
- Puista ja kasvijäänteistä pystytään päättelemään rautakauden ilmastoa.
- Löydetyt muinaispellot ja siitepölyesiintymät kertovat asutuksen leviämisestä ja vakiintumisesta.

2. Millä perusteilla voidaan olettaa, että Suomen alueelle tuli rautakaudella vaikutteita monesta suunnasta?

- Raudan valmistustaito on tullut Suomeen eri suunnista kaupp- ja sukulaissuhteiden ansiosta. Tämä näkyy eri alueilla käytettyinä erilaisina valmistustekniikoina.
- Haudoista on löydetty tuontiesineitä, kuten roomalaisia rahoja ja Baltian meripihkakoruja.
- Kauppiaat ovat tuoneet Suomen alueelle myös viiniä, koristeristejä ja suolaa.
- Kristinuskon saapuminen lännestä Suomeen näkyy hautaamistavoissa, koristeristeissä ja kansanrunoissa.
- Rautakaudella kauppaa käytiin paljon myös idän suunnasta.
- Itä-Suomeen levisi ortodoksinen kristinusko novgorodilaisten välityksellä.

3. Miten kristinuskon vaikutus näkyi Suomessa rautakauden lopulla?

- Hautaustavat muuttuivat Länsi-Suomessa.
- Käyttöön tuli paljon uusia kalmistoja.
- Löydöissä on paljon ristejä tai ristiaiheita.
- Kansanrunoudessa on merkkejä kristinuskosta.
- Käyttöön tuli kristillisiä nimiä.

4. Miksi Suomen alue alkoi kiinnostaa muita kansoja rautakauden loppupuolella?

- Suomen alueella asutus laajeni ja vakiintui ja yhteydet muille alueille lisääntyivät.
- Suomen alue jäi kahden kehittyvän ryhmän, ruotsalaisten ja novgorodilaisten, väliin.

- Maanviljelyn vakiinnuttua alue kiinnosti ryöstelijöitä: Suomesta haettiin ryöstösaalista ja orjia.
- Itämerestä ja Suomenlahdesta tuli tärkeä liikkumis- ja kauppareitti.
- Alueella ei asunut kristittyjä, joten kristinusko levittäytyi Suomen alueelle sekä idästä että lännestä.

5. Valitse rautakauden ajalta viisi merkittävintä muutosta. Perustele valintasi.

Esimerkiksi:

- Raudan valmistaminen ja käyttö – mahdollisti uudenlaisten ja kestävämpien esineiden valmistamisen.
- Kaupan lisääntyminen – alueelle tuli uusia vaikutteita ja kauppatavaroita.
- Väestönkasvu – maanviljelyn vakiintuminen mahdollisti väestönkasvun ja pysyvämmän asutuksen.
- Maanviljelyn leviäminen – uudet viljelystavat levisivät ja perusta väestönkasvulle syntyi; yhteisöt myös vaurastuivat ja eriarvostuivat sisäisesti.
- Kristinuskon vaikutukset – alueella omaksuttiin uusia tapoja ja samalla sekä lännen että idän valtakunnat kiinnostuivat Suomen alueesta.
- Viikinkiretket – liittivät alueen eurooppalaiseen kauppajärjestelmään ja pakottivat yhteisöt organisoitumaan ainakin puolustautumisessa.

6. Tee käsittekartta elämästä rautakauden Suomessa.

Esimerkiksi seuraavia asioita:

- Asutus Suomessa vakiintui ja laajeni.
- Yhteisöt olivat pieniä, mutta niiden väkiluku kasvoi vähitellen.
- Yhteisöt olivat ilmeisesti sukukeskeisiä.
- Myös saamelaisia asui ilmeisesti lähes koko Suomen alueella.
- Läntisessä Suomessa asumukset olivat pääosin pitkätalaja, ja ne sijoittuivat usein vesistöjen läheisyyteen.
- Kiinteän asutuksen mukana tuli maanviljely, joka oli aluksi pääosin kaskiviljelyä.
- Suurin osa Suomea oli erämaata. Erämaissa metsästettiin ja niihin raivattiin kaskipeltoja.
- Yleensä viljeltiin ohraa, kauraa ja ruista sekä kasvatettiin naurista, palkokasveja ja tattaria.
- Kotieläiminä oli lehmiä, sikoja, vuohia ja lampaita. Kanat ja hevoset alkoivat yleistyä.
- Ruoka koostui pääosin maataloustuotteista. Metsästys ja kalastus toivat vaihtelua.
- Haudat antavat viitteitä yhteisöjen hallinnosta ja eriarvoisuudesta. Haudoista löytyneet aseet ja korut olivat usein tuontitavaraa.
- Maatalous synnytti työnjakoa. Osa väestä keskittyi maanviljelyyn ja osa metsästyksen. Tärkeitä olivat sepät, jotka tekivät raudasta esineitä ja vähensivät tuonnin tarvetta.
- Ihmiset palvoivat omia jumaliaan ja henkiä. Hautaustavat ja uhripaikat kertovat tuon ajan uskonnosta.
- Kristinusko alkoi saapua Suomeen rautakauden lopulla.

7. Ota kantaa, keitä Leväluhdan lähteen vainajat olivat. Perustelee.

Esimerkiksi:

- Suurin osa oli naisia, mutta paljon myös lapsia. Tämä on saatu selville luututkimuksilla. Hapettomassa savessa luut ovat säilyneet hyvin.
- Orjia tai köyhiä vainajat eivät voineet olla runsaiden esinelöytöjen perusteella.
- Vainajista ei myöskään ole löydetty erityisiä merkkejä sairauksista tai väkivallasta.
- Ainakin osa vainajista oli saamelaisia. Uusimmat luututkimukset osoittavat perimän yhteyden nykysaamelaisiin. Tarkat tutkimukset tehtiin kuitenkin vain muutamista vainajista.
- Vainajien taustasta voi löytyä uusia asioita, kun tutkimukset jatkuvat.

8. Tutustu rautakauden esineistöön Finna-hakupalvelun avulla.

a) Valitse viisi erilaista rautakautista esinettä omalta lähialueeltasi.

b) Tee esineistä lyhyt kuvaus.

c) Mitä esineet kertovat rautakauden yhteiskunnasta ja elämästä?

- Opiskelijan omat vastaukset.